

Trouw 09-01-1999

De wijste man ter wereld zit voor u/Goeroe

Koert van der Velde

“Sri Sri Ravi Shankar is een spiritueel leider van ongewone diepte: hij kent de wortels van de ondergang van Menselijke Waarden - -grootste probleem van de moderne samenleving.” Op de maat van deze muziek hadden donderdagavond honderd kapiteinen van de industrie, kamerleden, wetenschappers en ambassade-vips de weg naar het Amstel Hotel gevonden.

De Zuid-Indiase goeroe (42) kijkt vanuit zijn rood pluchen zetel tevreden de Spiegelzaal in terwijl Patricia Montella van de publieke relaties even de belangrijkste zaken doorneemt. “De wijste man ter wereld zit voor u. Op zijn vierde reciteerde hij al de hele Bhagavadgita en in 1995 sprak hij de Verenigde Naties toe. Wat is dit een bijzondere avond.”

De honderd zitten strak in het pak, zoals dat hoort bij de chique entourage van het Amstel. “Voelt u zich allen thuis en informeel,” zegt de wijste met zijn onsterfelijke glimlach. “Want veel kan nu eenmaal niet gezegd worden in een formele sfeer.” En hij praat over vrede en geluk, want daar draait het allemaal om in het leven, aldus Sri Sri. “Het is erg belangrijk goed te eten, niet te veel want daar word je moe van, en ook niet te weinig. Vraag me niet hoeveel precies.” De deur gaat open en Jacques de Milliano, ex Artsen zonder grenzen en ex CDA-kamerlid, sluipt binnen, ook op zoek naar geestelijk voedsel. Voor hem zitten delegaties van de Iraakse en de Indonesische ambassades - wie kan er buiten wijsheid over de juiste maat? De goeroe gaat verder: “Ook de juiste hoeveelheid slaap is belangrijk. Slaap geeft energie maar wie te veel slaapt wordt alleen maar steeds vermoeider.” Niet iedereen heeft hier bij nader inzien tijd voor: sommigen sluipen de zaal uit.

“Maar het belangrijkste van alles is wel de ademhaling,” vervolgt de goeroe. “Het begrip geest is zo abstract en dus zo moeilijk mee om te gaan. Adem daarentegen is concreet. Toen u geboren werd ademde u diep in en u huilde, wanneer u sterft ademt u uit en laat u anderen huilen.” Grapje, maar het Prison Smart Program, waarbij misdadigers goed leren ademen en zo het rechte pad hervinden, is een groot succes in Kroatië, Slovenië en Japan. “Maar dat hoeft u natuurlijk niet aan te nemen. U zegt immers alleen ja op wat u al weet. Zijn er nog vragen?” Sri Sri Ravi Shankar kijkt vredig en vol zelfvertrouwen de zaal door.

Een vrouw: “U zegt dat stress de grootste vijand van de mensheid is. Waarom?” De wijste zegt: “U kunt beter vragen hoe van de stress af te komen.” De vrouw: “Je moet toch eerst weten waarom iets slecht is voordat je ervan af wilt komen?” De wijste: “Het zit hem in onwetendheid.”

Een man zegt ironisch: “Het is allemaal te simpel wat u zegt. Kunt u het niet wat moeilijker zeggen, zodat ook wij het kunnen begrijpen?” Ravi Shankar zegt duister: “Het stellen van de vraag is het antwoord. Nog meer vragen?”

De vrouw staat weer op. “Ik heb nog heel veel vragen. Ik ben filosoof en weet dus hoe complex de menselijke geest is. Ongetwijfeld hebt u een lange weg afgelegd voordat u het eenvoudig kon zeggen, maar dan moet u niet vergeten over uw weg te vertellen. U gaat daar lekker in die mooie stoel zitten en begint maar wat te praten.” Sri Sri Ravi Shankar is niet uit het lood te slaan. “We spreken allemaal vanuit onze eigen wijsheid.”

De Duitser Peter Lijdeman, ook van Sri Sri Ravi Shankars publieke relaties, vindt het te gek worden en neemt verbolgen het woord. “Hij werkt achttien uur per dag. Hij heeft in één week honderdduizend mensen begroet. Als hij met het vliegtuig ergens landt, staan er stevast vijfhonderd man op hem te wachten. Wat denkt u niet wat een energie dat kost?”

Maar de goeroe zit niet te wachten op dit soort advocatuur. “Dat kan iedereen,” zegt hij beminnelijk. “Laten we vijf minuten mediteren.” De ogen moeten dicht, de benen naast elkaar, het lichaam ontspannen. Niet praten, maar extra diep in- en uitademen. “Dit geeft energie en is een waardevolle gift aan jou van de natuur. Laat alle spieren ontspannen, adem met een grote glimlach uit. Het geeft niet of je lach kunstmatig is.” Slechts een enkeling tovert een grote glimlach tevoorschijn. Ravi Shankar neuriet een tevreden melodietje. “Shanti, shanti. Vrede, jij bent vrede.” Hij kijkt de zaal in: “Was it good?”

Ruim een half uur te vroeg besluit Montella van de publieke relaties de spirituele Tupperware-party: “Wij ervoeren vrede en Human Values, en wij hebben een programma voor u in de aanbieding, voor welke sector van de samenleving ook. Nu is dan onze vraag aan u: wat kunnen wij voor u doen?”

Dorien van de Waarde deelraadslid voor de Groenen in het Amsterdamse Zuider-Amstel wil in ieder geval 'info', “bijvoorbeeld iets over hun trainingen op scholen?”

Sri Sri Ravi Shankar kijkt glimlachend naar de obers met bladen borrelhapjes en de non-alcoholisch drankjes voor de potentiële klanten. Hij wil best nog enkele vragen beantwoorden. Ook de vraag over de door hem verachte religieuze en etnische superioriteitsgevoelens. Heeft India met haar populaire hindoe-nationalistische regering niet een groot probleem? Sri Sri Ravi Shankar: “Ik maak me er totaal geen zorgen over. India is een gezonde democratie en met partijpolitiek bemoei ik me niet.” Hij buigt beleefd en maakt zich glimlachend uit de voeten.

Stern, voorzitter van de Liga voor de rechten van de mens, heeft geen hoge pet op van Sri Sri Ravi Shankar. “Ik ben niet uitgerust door Shankars meditatie. Die was alleen bedoeld om vragenstellers de mond te snoeren.”

Ook H. Engelbart, onderzoeker niet-conventionele geneeswijzen voor de Europese commissie: “Zijn boodschap is mij ontgaan. Ik ben op hem afgeknapt.” Engelhart bestudeert het placebo-effect en hij sluit een onbewuste, intuïtieve werking van Sri Sri Ravi Shankars boodschap niet uit. “Intuïtieve boodschappen zijn een vast onderdeel van elk placebo.”

Trouw 18-11-2000

Shankar helpt een handje in strijd hindoe's

Spiritualiteit

Neerlands top loopt uit voor de goeroe

Lange lijst van relaties mist uitwerking niet

Koert van der Velde

De Indiase goeroe Sri Sri Ravi Shankar, de 'heilige hoogheid', wil 'de wereld fundamenteel veranderen op basis van menselijke waarden' zoals vrijheid, tolerantie en geweldloosheid. Ter promotie van zijn project heeft hij honderden Nederlandse politici en zakenlieden uitgenodigd voor een conferentie op 28 november, die oud-premier Lubbers zal openen. Tot de sprekers behoren rabbijn Soetendorp, professor De Savornin Lohman en computerman Paul Baan. En Max van der Stoep krijgt daar goeroes hoogste prijs. Maar wie is deze heilige eigenlijk?

'Een spirituele meester van uitnemende deugd en zeldzaamheid. Hij belichaamt de liefde van Jezus, de zwijgzaamheid van Boeddha, de speelsheid van Krishna en de wijsheid van Shankara,' stelt het boek 'Sri Sri Ravi Shankar de weg van de deugd'.

Dankzij die bijzondere status kan deze bijna-god christenen nog veel nieuws vertellen. Zo is Jezus in India geweest om daar zijn initiatie te ontvangen, en droeg hij soms een oranje gewaad, als symbool voor zijn -typisch Indiase- wereldverzaking. „Je vindt veel praktijken in het christendom die niet in het jodendom zaten, maar die aanwezig waren in de vedische tradities en in de Indiase gebruiken, lang voor Jezus' tijd," schrijft de goeroe in 'Wijsheid voor een nieuw millennium'.

Ravi Shankar gaat uit van een idee dat kenmerkend is voor de hindoe-nationalistische beweging die in India tegenwoordig veel macht heeft: het hindoeïsme als kraamkamer van alle religies. Om deze superieure wijsheid in India aan de man te brengen heeft hij in het Zuid-Indiase Bangalore een aantal instituten opgezet, zoals een school voor 'de wetenschappelijke herwaardering van India's oeroude vedische erfenis' en een school die zich de herleving van de heilige maar dode taal sanskriet ten doel stelt.

Ook op andere manieren werkt Ravi Shankar mee aan het hindoe-nationalistische programma. Dat stopt sinds enkele jaren veel energie in de hindoeïsering van de tachtig miljoen adivasies, tribaal levende, niet-hindoeïstische bevolkinggroepen. Sinds christelijke missionarissen zich met de adivasies inlaten, zijn zij voor hindoe-nationalisten een belangrijke doelgroep geworden. Ravi Shankars organisatie Art of Living sticht in adivasie-dorpen 'tempels van kennis', want adivasies zouden zijn 'ondergedompeld in onwetendheid'. „De kinderen worden getraind in menselijke waarden om bruikbare burgers van ze te maken," zegt de brochure Sewa, 'Dienst', met de ondertitel 'een uitdrukking van liefde'.

„India zit in de lift, economisch maar ook sociaal-cultureel en religieus," zegt Ewald Poeran, Ravi Shankars man in Nederland. „Veel swami's zien tegenwoordig het belang van sociale projecten. Zo zijn er veertien van de machtigste swami's van India naar Ravi Shankar toegekomen. Ze wilden zijn sociale projecten steunen." Een aantal van hen zijn van hindoe-nationalistische organisaties zoals de soms gewelddadige VHP, geeft Poeran toe. „Ravi Shankar gaat met al deze mensen om, of ze VHP zijn of niet. Maar hij bindt zich aan niemand."

Gevangenen in India -en wellicht straks ook in Nederland- krijgen les in Shankars spiritualiteit. De brochure Seva onthult: „Het programma is ook gegeven aan de extremisten van het ULFA, het verenigde bevrijdingsfront van Assam als onderdeel van de pogingen om militanten terug te voeren in de nationale hoofdstroom." Zo helpt Ravi Shankar de hindoe-nationalistische overheid van India om niet-hindoeïstische, gevangen onafhankelijkheidsstrijders uit de oostelijke deelstaat Assam uit te schakelen door ze tot het hindoeïsme te bekeren.

„Politiek en hindoeïsme gaan hier hand in hand," constateert Dick Kooiman, India-specialist aan de Vrije Universiteit. Hij noemt de identificatie van natie en hindoeïsme 'gevaarlijk'. „Het lijkt uit te gaan van de ideologie die nationale eenheid nastreeft door afwijkende groepen met behulp van spiritualiteit te integreren."

Corstiaan van den Burg, specialist in neohindoeïstische bewegingen aan dezelfde universiteit, wordt 'alert' als hij over verbanden tussen spiritualiteit en nationalisme hoort. „Het lijkt een strijdbare vorm van hindoeïsme dat typisch inclusivistisch denkt. Het wil alle andere religies insluiten, maar dan wel een trap lager."

Van den Burg vindt dat Nederlandse kopstukken als Lubbers en Van der Stoep op hun hoede zouden moeten zijn. „Autoriteiten die maar weinig van de achtergronden weten worden zo gebruikt. Door

mee te werken lijkt het erop dat ze instemmen met de doelstellingen van de organisatie."

„Van der Stoel kan de prijs helaas niet zelf aannemen," zegt zijn secretaresse. De Canadees John Packer, de tweede man op het Hoge commissariaat voor nationale minderheden, zal hem vervangen. De UNPO, een organisatie van niet-erkende naties en volken, vindt het onverstandig als Van der Stoel of zijn plaatsvervanger de prijs in ontvangst zou nemen. Woordvoerder David Brookman: „Ze moeten op zijn minst eerst een behoorlijk onderzoek instellen voordat ze zo'n prijs accepteren."

De naïviteit van de uitgenodigde sprekers is aandoenlijk. Ravi Shankars in Genève gevestigde 'International Association for Human Values' (IAHV), die het congres in Amsterdam organiseert, schermt met haar status als lid van ECOSOC, een VN-organisatie waarvan maar liefst vijftienhonderd niet-gouvernementele organisaties lid zijn. Ook de lijsten met namen van sympathiserende organisaties en personen zien er indrukwekkend uit, geeft rabbijn Soetendorp toe, die op de conferentie in Amsterdam zal spreken. Ook zijn naam zal in de toekomst bijdragen aan Ravi Shankars status, beseft hij met gemengde gevoelens.

Niet ieder lijstje dat de goeroe presenteert om zijn belang te onderstrepen is trouwens van smetten vrij. Zo zou hij bij de oprichting van de IAHV zijn geholpen door vijf anderen, onder wie Maharthir bin Mohammed, de premier van Maleisië. Dit jaar heeft Maharthir in eigen land al laten zien wat hij onder het hooghouden van 'menselijke waarden' verstaat. Harakah, de belangrijkste krant van het land, mag nog maar twee keer per maand verschijnen, en Anwar Ibrahim, de voormalige vice-premier, kreeg vijftien jaar gevangenisstraf voor een vermeende homoseksuele relatie met zijn privéchauffeur in een politiek proces dat door mensenrechtenorganisaties hevig is gekritiseerd.

Soetendorp over zijn deelname: „De informatie die ze mij hebben gegeven zag er heel betrouwbaar uit. Onlangs heb ik Ravi Shankar in New York ontmoet. Er leeft een grote spirituele nood in de wereld, en tegelijkertijd is er schreeuwende behoefte aan onderwijs en andere hulp. Er zijn ook veel organisaties die zich op dit gebied begeven, en het is heel moeilijk om na te gaan of ze licht of donker zijn. Zo zijn er dubieuze protestantse organisaties in Latijns-Amerika en twijfelachtige nieuwe religies uit Japan die heel hard groeien. Soms trekken we een streep: de Moon-sekte wordt algemeen buitengesloten van internationale fora."

Soetendorp weet nog niet of hij zich zal afmelden: „Als je op een conferentie spreekt betekent dat nog niet dat je je conformeert aan de organisatie. Wel realiseer ik me dat ik gebruikt word. Ik zelf ben ook benaderd met een aantal klinkende namen, en met het lidmaatschap van de VN. In ieder geval zal ik in mijn bijdrage de problemen niet onbesproken laten. En ik zal Ravi Shankar erover bevragen."

Of dat veel zal opleveren valt te betwijfelen. Toen Trouw de Indiase goeroe bij zijn vorige bezoek aan Nederland in januari 1999 vroeg naar zijn houding tegenover het hindoe-nationalisme in India zei hij: „Ik maak me daar totaal geen zorgen over. India is een gezonde democratie en met partijpolitiek bemoei ik me niet." Met een serene glimlach maakte hij zich vervolgens uit de voeten.

Ravi Shankars organisatie beweert te groeien als kool. Ze zou vertegenwoordigers hebben in 'meer dan 102 landen'. Waar mogelijk worden conferenties belegd 'met de bekende kopstukken uit de verschillende sectoren van de samenleving'. In juni vorig jaar was Ravi Shankars organisatie present in Iran -met als gastspreker de Iraanse president- in december in de Iraakse hoofdstad Bagdad op een 'internationale vergadering voor vrede rechtvaardigheid en stabiliteit' -ongetwijfeld opgeluisterd met veel Iraakse autoriteiten.

Een van Ravi Shankars uitspraken in zijn boek 'Wijsheid voor het nieuwe millennium' zal de Iraakse leiders als muziek in de oren hebben geklonken. „Als je sterft in een oorlog ben je bevrijd.

Want als je dood gaat in de strijd is je geest heel moedig en is er een enorme levensenergie in je." Wie de pech heeft te sterven in een verkeersongeluk zal volgens de goeroe waarschijnlijk minder gemakkelijk bevrijding vinden.

Wie de moeite neemt het boek door te nemen komt meer vreemds tegen. Genezing van kanker en hiv is mogelijk voor wie de meditatie van de goeroe regelmatig doet. Ook geeft hij voorbeelden van gelovigen die alleen al door zijn nabijheid van hun kwalen werden verlost. Angst is volgens hem een slechte zaak. Luister daarom niet te veel naar wetenschappers, raadt hij aan. Want 'wetenschap geeft je het valse idee dat ze weet'.

Als er iemand is die weet heeft van het onbekende is het de goeroe. „Als een vliegtuig neerstort zullen de mensen die er in zaten allemaal hetzelfde karma hebben gehad." Plaats van geboorte, ouders, opleiding, rijkdom en manier van sterven zijn allemaal afhankelijk van het karma dat je hebt verzameld in een vorig leven, zegt Ravi Shankar (44), die zich erop voorstaat geboren te zijn in een vooraanstaande familie in Zuid-India.

„Wereldwijd hebben een miljoen mensen zijn meditatieprogramma gevolgd en hun leven fundamenteel veranderd. Zijn enige doel is de mensen helpen beter en gelukkiger te leven. Het is ongelooflijk," zegt Ewald Poeran van Ravi Shankars organisatie vol bewondering voor zijn grote goeroe.